

DR. GABRIEL SANDU LEFTER

APELUL ÎN PROCESUL CIVIL

Editura
Hamangiu
2021

CUPRINS

IMPORTANȚA ANALIZĂRII INSTITUȚIEI APELULUI ȘI ACTUALITATEA ACESTEIA	1
TITLUL I. CUPRINSUL CERERII DE APEL ȘI EFECTELE ACESTEIA	5
Capitolul I. Cuprinsul cererii de apel	5
<i>Secțiunea I. Aprecieri de ansamblu privind apelul</i>	<i>5</i>
§1. Principiul dublului grad de jurisdicție	7
<i>Secțiunea a II-a. Cuprinsul cererii de apel</i>	<i>9</i>
§1. Prezentarea datelor de identificare a părților din apel	11
1.1. Arătarea tuturor elementelor de identificare a părților din apel	11
1.2. Indicarea tuturor părților din apel	14
1.3. Sarcina apelantului care nu locuiește în țară de a-și alege un domiciliu procesual în România	15
1.4. Sancțiuni incidente pentru nerespectarea obligațiilor prescrise de art. 470 alin. (1) lit. a)	18
§2. Indicarea hotărârii apelate	22
2.1. Declarația scrisă de apel	22
2.2. Individualizarea hotărârii primei instanțe	23
2.3. Situația măsurilor de administrare judiciară	29
2.4. Hotărârile judecătorești care pot face obiectul apelului	35
2.5. Analiza generală a situației apelului împotriva considerentelor	39
2.5.1. Indicarea motivelor apelului prevăzut de art. 461 C. proc. civ.	41
2.5.2. Posibilitatea apelării simultane a considerentelor și a dispozitivului hotărârii	42
§3. Indicarea motivelor de fapt și de drept	43
3.1. Termenul pentru motivarea separată a apelului	49
3.2. Critica soluției de constatare a decăderii părții din dreptul de a declara/motiva apelul	50
3.3. Limitele investiției instanței în cazul unor completări ale motivelor de apel	54
3.4. Repunerea în termenul pentru motivarea apelului	56
3.5. Termenul de formulare a cererii de repunere în termenul de motivare a cererii de apel	58
§4. Indicarea probelor invocate în susținerea apelului	62
4.1. Repunerea în termenul pentru propunerea probelor	66
4.2. Probele care nu au fost propuse la prima instanță	69
§5. Semnarea cererii de apel	71
5.1. Complinirea lipsei semnăturii cererii de apel	73
5.2. Condiția semnăturii cererii de apel și condiția dovedirii calității de reprezentant	78

5.3. Semnarea cererilor de apel expediate instanțelor în formă imaterială _____	85
5.4. Anularea apelului pentru lipsa semnăturii și consecințele asupra cererii cheltuielilor de judecată _____	87
5.5. Obligația semnării cererii de apel și coparticiparea procesuală _____	88
§6. Plata taxei judiciare de timbru _____	90
6.1. Obligațiile instanței de apel privind timbrarea căii de atac _____	91
6.2. Posibilitatea de contestare a modului de stabilire a taxei judiciare de timbru în apel _____	92
6.3. Termenul până la care se poate face dovada plății taxei judiciare de timbru _____	99
6.4. Dovada achitării taxei judiciare de timbru _____	101
<i>Secțiunea a III-a. Concluzii privind conținutul cererii de apel</i> _____	104
Capitolul II. Efectele cererii de apel _____	105
<i>Secțiunea I. Considerații generale privind efectele cererii de apel</i> _____	105
§1. Deosebirea dintre „efectele apelului” și „efectele cererii de apel” _____	105
§2. Enumerarea efectelor cererii de apel _____	107
§3. Cererea de apel și atribuțiile primei instanțe și ale instanței de control judiciar după formularea căii de atac _____	108
<i>Secțiunea a II-a. Învățarea instanței superioare de control judiciar</i> _____	113
<i>Secțiunea a III-a. Efectul suspensiv</i> _____	116
§1. Efectul suspensiv al termenului de apel în condițiile art. 457 alin. (2) _____	118
§2. Condițiile producerii efectului suspensiv al cererii de apel _____	119
§3. Efectul suspensiv în cazul repunerii în termenul de apel _____	124
§4. Lipsa efectului suspensiv _____	127
<i>Secțiunea a IV-a. Efectul devolutiv</i> _____	134
§1. Limitele efectului devolutiv în cazul apelului nemotivat _____	140
§2. Principiile devoluțiunii _____	148
2.1. <i>Tantum devolutum quantum appellatum</i> _____	148
2.1.1. Inexistența efectului extensiv _____	149
2.1.2. Conținutul principiului limitării devoluțiunii la ceea s-a apelat _____	151
2.1.3. Limitele neîndoielnice sau subînțelese ale cererii de apel _____	151
2.1.4. Extinderea devoluțiunii și asupra soluțiilor dependente de partea din hotărâre care a fost atacată _____	156
2.1.5. Devoluțiunea totală când se tinde la anularea hotărârii _____	160
2.1.6. Devoluțiunea totală în cazul indivizibilității obiectului litigiului _____	162
2.2. <i>Tantum devolutum quantum iudicatum</i> _____	166
2.2.1. Interdicția schimbării cadrului procesual stabilit în fața primei instanțe _____	167
2.2.1.1. Derogări sub raport subiectiv _____	168
2.2.1.1.1. Intervenția principală în apel _____	170

2.2.1.1.2. Intervenția accesorie în apel	177
2.2.1.2. Derogări sub raport obiectiv	182
2.2.1.2.1. Cererea de divorț a pârâtului făcută direct la instanța de apel	182
2.2.1.2.2. Solicitarea unor dobânzi, rate, venituri ajunse la termen și orice alte despăgubiri	186
2.2.2. Interdicția schimbării cauzei	190
2.2.3. Interdicția schimbării obiectului cererii	193
2.2.4. Explicarea pretențiilor implicite	198
<i>Secțiunea a V-a. Concluzii</i>	205

TITLUL II. DEPUNEREA CERERII DE APEL ȘI PROCEDURA PREGĂTITOARE A JUDECĂȚII ÎN APEL **207**

Capitolul I. Obligațiile părții și instanței la depunerea cererii de apel	207
<i>Secțiunea I. Instanța la care se depune cererea de apel</i>	207
<i>Secțiunea a II-a. Depunerea și înregistrarea apelului</i>	218
§1. Depunerea apelului	218
§2. Înregistrarea apelului	226
<i>Secțiunea a III-a. Numărul de exemplare ale cererii de apel</i>	231
§1. Situația comunicării cererii de apel prin fax sau prin poștă electronică	233
<i>Secțiunea a IV-a. Regularizarea apelului</i>	237
§1. Natura juridică a procedurii „regularizării” cererii de apel	237
§2. Obligațiile instanței în etapa verificării cererii de apel	243
§3. Conținutul obligației de verificare	244
§4. Obligația apelantului de a complini sau modifica cererea	250
§5. Termenul pentru remedierea lipsurilor	252
Capitolul II. Procedura pregătitoare a judecătii în apel	259
<i>Secțiunea I. Comunicarea cererii de apel</i>	259
<i>Secțiunea a II-a. Întâmpinarea în apel</i>	264
§1. Termenul pentru formularea întâmpinării în apel	265
§2. Conținutul întâmpinării	268
§3. Obligatorietatea întâmpinării în etapa apelului	271
§4. Cuprinsul întâmpinării în apel	274
4.1. Obligatorietatea alegerii de domiciliu în România	275
4.2. Indicarea excepțiilor procesuale față de cererea sau motivele de apel	277
4.3. Indicarea dovezilor cu care intimatul se apără în apel	280
4.4. Sancțiunea nedepunerii întâmpinării	281
<i>Secțiunea a III-a. Obligațiile instanței după depunerea întâmpinării</i>	282
§1. Comunicarea întâmpinării	283
§2. Analiza existenței unor cazuri în care întâmpinarea nu se comunică	284
<i>Secțiunea a IV-a. Răspunsul la întâmpinare</i>	286
<i>Secțiunea a V-a. Analiza comparată a prevederilor vizând continuarea procedurii de pregătire a judecării apelului</i>	290

<i>Secțiunea a VI-a. Apelul incident</i>	293
§1. Apelul incident în dreptul comparat	295
§2. Apelul incident potrivit noului Cod de procedură civilă român	297
2.1. Calitatea procesuală în apelul incident	298
2.2. Condiția cererii scrise	301
2.3. Formularea expresă a unei solicitări de schimbare a hotărârii primei instanțe	304
2.4. Obiectul apelului incident	306
2.5. Indicarea hotărârii atacate prin apelul incident	315
2.6. Caracterul accesoriu al apelului incident	319
2.7. Indicarea motivelor de fapt și de drept pe care se întemeiază apelul incident	320
2.8. Timbrajul apelului incident	322
2.9. Problema regularizării apelului incident	323
2.10. Depunerea apelului incident	324
2.11. Termenul pentru formularea apelului incident	326
2.12. Calificarea unor acte procesuale ale intimatului ca fiind apel incident	331
2.13. Comunicarea apelului incident	343
2.14. Soluții speciale ale apelului incident	344
2.14.1. Înțelesul expresiei „motive care nu implică cercetarea fondului” în contextul art. 472	345
2.14.2. Soluționarea apelului incident conform art. 472 alin. (2)	346
2.15. Obligația instanței de a judeca deodată toate căile de atac	349
<i>Secțiunea a VII-a. Apelul provocat</i>	351
§1. Obiectul apelului provocat	353
§2. Calitatea procesuală în apelul provocat	354
§3. Interesul formulării unui apel provocat	356
<i>Secțiunea a VIII-a. Concluzii</i>	359
TITLUL III. JUDECATA APELULUI	363
Capitolul I. Măsurile prealabile judecării apelului	363
<i>Secțiunea I. Stabilirea primului termen de judecată a apelului și realizarea celorlalte obligații ale instanței pentru această ședință de judecată</i>	363
§1. Conexitatea în apel	368
§2. Litispendența în apel	370
§3. Constituirea instanței de apel	375
Capitolul II. Judecata apelului	381
<i>Secțiunea I. Dispoziții pregătitoare judecării la primul termen al apelului</i>	385
§1. Estimarea duratei procesului	386
§2. Verificarea competenței instanței de apel	390
<i>Secțiunea a II-a. Reguli generale privind judecata apelului</i>	402
§1. Dispoziții privind completul de judecată	402

§2. Ordinea judecării cauzelor	412
§3. Alte reguli privind desfășurarea judecării	415
§4. Consemnările grefierului și înregistrarea ședinței de judecată	417
<i>Secțiunea a III-a. Regimul probelor în apel</i>	418
§1. Probele noi în apel	419
§2. Refacerea probelor	428
§3. Completarea probatorului	430
§4. Încuviințarea probelor a căror necesitate rezultă din dezbateri	431
<i>Secțiunea a IV-a. Regimul motivelor de ordine publică în apel</i>	433
§1. Înțelesul noțiunii de motive de ordine publică	435
§2. Cine poate invoca un motiv de ordine publică?	436
§3. Condițiile în care se poate reține un motiv de ordine publică	441
<i>Secțiunea a V-a. Excepțiile procesuale în apel</i>	456
§1. Ordinea soluționării excepțiilor procesuale în apel	459
§2. Unirea excepțiilor procesuale din apel cu administrarea probelor sau cu fondul cauzei	461
Capitolul III. Soluțiile în apel	464
<i>Secțiunea I. Soluțiile instanței în cazul în care apelul nu este admis</i>	464
§1. Problema soluției principale a păstrării hotărârii apelate	464
§2. Respingerea apelului ca prematur formulat	467
§3. Respingerea apelului pentru lipsa calității procesuale în apel	470
§4. Respingerea apelului ca lipsit de interes	474
§5. Respingerea apelului ca lipsit de obiect	478
§6. Respingerea apelurilor incidentale rămase fără efect	482
§7. Chestiunea suportării cheltuielilor de judecată în situația art. 472-473	486
<i>Secțiunea a II-a. Soluții particulare în apel</i>	488
§1. Situația apelului declarat de intervenientul accesoriu	488
1.1. Lămuriri conceptuale privind apelul intervenientului accesoriu	489
1.2. Invocarea excepției inadmisibilității apelului intervenientului accesoriu	494
1.3. Critica soluției de la art. 67 alin. (4) în cazul „perimării apelului principal”	495
1.4. Chestiunea cheltuielilor de judecată în cazul în care există un apel al intervenientului accesoriu	496
§2. Achiesarea la hotărârea primei instanțe (retragerea apelului)	498
§3. Respingerea apelului ca nesuținut	509
§4. Închiderea dosarului în apel	510
<i>Secțiunea a III-a. Soluțiile în cazul admiterii apelului</i>	512
§1. Clarificări procedurale privind decizia de admitere a apelului	512
1.1. Posibilitatea admiterii parțiale a apelului	513
1.2. Posibilitatea anulării parțiale a hotărârii apelate	515
1.3. Sensul noțiunii de schimbare a hotărârii primei instanțe după admiterea apelului	516
§2. Admiterea apelului și anularea sentinței atacate cu trimiterea la rejudecare	518
2.1. Nesoluționarea fondului	521

2.2. Judecata făcută în lipsa părții care nu a fost legal citată	538
2.3. Termenul și actul de procedură prin care se poate cere trimiterea cauzei spre rejudecare	546
2.4. Limitarea posibilității de trimitere spre rejudecare	552
2.5. Obligatorietatea dezlegărilor date de către instanța de apel problemelor de drept și necesității administrării unor probe	553
§3. Anularea hotărârii primei instanțe și evocarea fondului de către instanța de apel	556
§4. Anularea hotărârii primei instanțe pentru necompetență	562
§5. Alte cazuri de nulitate	566
<i>Secțiunea a IV-a. Neînrăutățirea situației în propria cale de atac</i>	568
<i>Secțiunea a V-a. Concluzii</i>	583

BIBLIOGRAFIE	585
---------------------	------------

§1. Efectul suspensiv al termenului de apel în condițiile art. 457 alin. (2)

În privința efectului suspensiv al termenului de apel, până la adoptarea Legii nr. 310/2018 nu existau discuții, nici măcar privind greșita indicare a termenului de exercitare a căii de atac – care nu mai este o mențiune obligatorie a hotărârii, conform art. 425 alin. (3) – pentru că începerea executării silite înaintea expirării termenului legal de apel, dar după împlinirea termenului mai scurt indicat eronat în hotărârea primei instanțe^[1] este o problemă ce ține exclusiv de contestația la executare^[2].

Dar, prin art. I pct. 43 al Legii nr. 310/2018, art. 457 alin. (2)^[3] a fost modificat căpătând un nou cuprins conform cu care indicarea în mod greșit de către instanță a termenului pentru exercitarea căii de atac constituie cauză de repunere în termen din oficiu a căii de atac exercitate cu respectarea indicației greșite a instanței^[4].

După cum s-a arătat în doctrină^[5], dacă ceea ce s-a indicat greșit în hotărâre este termenul de exercitare a căii de atac ori momentul de la care acesta începe să curgă, nu este necesar ca partea să formuleze o cerere de repunere în termen^[6]. Acest caz de repunere în termen din oficiu se caracterizează nu doar

eficacității dreptului părții care a pierdut de a supune procesul unei noi judecăți în fond, iar aceasta presupune ca cel care a pierdut să nu fie obligat să execute imediat hotărârea primei instanțe și să poată aștepta decizia instanței de apel.

^[1] Aceeași este situația când prima instanță a pronunțat o hotărâre despre care a indicat eronat că este executorie, deși cauza nu se încadra printre acelea care se bucură de executare provizorie potrivit art. 448; în aceste circumstanțe, Trib. Harghita, s. civ., dec. civ. nr. 555/08.10.2014, www.rolii.ro, a statuat, referitor la mențiunea din hotărâre privind caracterul executoriu al acesteia, că aceasta este lipsită de efecte tocmai prin exercitarea apelului care, fiind introdus în termenul legal, suspendă de drept executarea hotărârii primei instanțe.

^[2] Trib. București, s. a IV-a civ., dec. civ. nr. 190/A/15.01.2016, www.rolii.ro, în care se arată că, prin exercitarea căii de atac, executarea hotărârii se suspendă, ceea ce înseamnă că nu se pot întocmi acte de executare, iar cele realizate în ciuda suspendării executării sunt desființate de drept conform art. 700 alin. (4).

^[3] Noile prevederi se aplică, conform art. 24 și art. 25, doar cauzelor începute după intrarea în vigoare a dispozițiilor legii noi de procedură (adică 21.12.2018 – *n.n.*) – Trib. Bihor, s. a III-a, cont. adm. și fisc., dec. nr. 859/A/CA/11.06.2019, www.rolii.ro, sau C.A. Cluj, s. a III-a, cont. adm. și fisc., dec. nr. 244/21.02.2019, www.rolii.ro.

^[4] Intervenția legiuitorului a fost apreciată pozitiv, arătându-se că, în tăcerea legii, instanțele au dezvoltat o jurisprudență neunitară, fiind întâlnite soluții asemănătoare prezentei modificări, dar și altele în care se solicita formularea unei cereri de repunere în termen și chiar unele în care nici măcar repunerea în termen nu era acceptată – T.C. BRICIU, M. STANCU, C.C. DINU, G.-L. ZIDARU, P. POP, *Comentarii asupra modificării noului Cod de procedură civilă prin Legea nr. 310/2018. Între dorința de funcționalitate și tendința de restaurație*, www.juridice.ro.

^[5] M. TĂBĂRCĂ, *Drept procesual civil*, ed. a II-a, vol. I, II, III, Supliment conținând comentarii ale Legii nr. 310/2018, Ed. Solomon, București, 2019, p. 207.

^[6] Textul acoperă oricare dintre cele două componente ale termenului exercitării unei căi de atac, lungimea termenului sau intervalul de la care acesta începe să curgă sau chiar ambele elemente deodată – a se vedea Trib. Mureș, s. civ., dec. nr. 26/19.03.2019, www.rolii.ro, care a respins excepția tardivității recursului formulat împotriva unei sentințe

prin aceea că nu este necesară o cerere în acest sens (apreciindu-se că respectarea mențiunii din hotărârea atacată și simpla formulare a căii de atac în condițiile specificate în acesta includ și o cerere de repunere în termenul prevăzut de lege pentru exercitarea căii de atac, „cerere” care, evident, nici nu mai trebuie motivată), ci și prin prezumția legală absolută pe care o consacră că indicarea eronată a termenului de exercitare a căii de atac în dispozitivul hotărârii constituie un motiv temeinic justificat pentru repunerea în termen^[1].

Pentru că în privința apelului exercitat peste termenul prevăzut de lege când instanța admite o cerere de repunere în termen formulată conform art. 186 chestiunea existenței efectului suspensiv prevăzut de art. 468 alin. (5) este discutabilă, preferăm calificarea făcută de doctrină^[2] potrivit căreia, deși vorbește de o repunere în termen din oficiu, prin natura sa, norma de la art. 457 alin. (2) final^[3] se apropie de un caz special de înlăturare a sancțiunii decăderii, pe care instanța este obligată să îl constate din oficiu.

§2. Condițiile producerii efectului suspensiv al cererii de apel

Referitor la efectul suspendării cererii de apel, art. 468 alin. (5) are un conținut asupra căruia doctrina^[4] atrage atenția, respectiv condiționarea acestei consecințe de exercitarea în termen a căii de atac; deși această prevedere este de natură a crea o anumită rigoare procesuală în privința actelor ce urmează pronunțării hotărârii primei instanțe, ar putea conduce, totodată, însă și la crearea anumitor dificultăți în privința caracterului executoriu al hotărârii față de care există temerea că apelul nu a fost exercitat în termen.

Deoarece textul pare a fi răspunsul la o mai veche controversă din doctrină privitoare la efectuarea unui apel neregulat introdus din punctul de vedere al

de perimare introduse în termenul de 15 zile de la comunicare menționat în hotărârea primei instanțe [iar nu în termenul de 5 zile de la pronunțare conform art. 421 alin. (2)]; având în vedere că prima instanță fusese investită în anul 2016, față de prevederile art. 25, avem îndoieli despre legalitatea acestei dezlegări din perspectiva aplicării noului conținut al art. 457 alin. (2).

Este exclus ca acest text să vizeze orice alt aspect legat de calculul termenului pentru exercitarea unei căi de atac, instanța trebuind (fără a mai fi obligată) să indice doar termenul și momentul de la care acesta începe să curgă, iar nu și regulile de calcul conform art. 181 – a se vedea C.A. Pitești, s. a II-a civ., cont. adm. și fisc., dec. nr. 1087/R-C/12.09.2019, www.rolii.ro; în cauză, partea pretindea că există o indicare greșită a termenului pentru exercitarea căii de atac, nefiind suficient să se precizeze „10 zile de la comunicare”, ci „un termen efectiv de 12 zile (ziua de comunicare a sentinței + 10 zile + ultima zi a termenului)”.

^[1] A se vedea N.H. TIȚ, R. STANCIU, *Legea nr. 310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2019, p. 85.

^[2] T.C. BRICIU, M. STANCU, C.C. DINU, G.-L. ZIDARU, P. POP, *op. cit.*

^[3] Neaplicarea acestui text de către instanța care respinge calea de atac ca tardivă nu poate constitui un motiv de contestație în anulare prin care să se reconsidere termenul de declarare a căii de atac și să se repună în termen din oficiu contestatorii – C.A. București, s. a VII-a confl. mun. și asig. soc., dec. nr. 3668/10.09.2019, www.rolii.ro.

^[4] V.M. CIOBANU, T.C. BRICIU, C.C. DINU, *op. cit.*, p. 462; I. LEȘ, *op. cit.*, p. 689; P. PIPEREA în GH. PIPEREA ș.a., *op. cit.*, p. 482.

termenului de formulare^[1], în care se arăta că doar „*apelul regulat făcut... (și) introdus în termenul prescris de lege... produce efect suspensiv*”, ar rezulta că simpla depășire a termenului de apel dă dreptul la declanșarea urmăririi silită, iar formularea apoi a căii ordinare de atac nu ar afecta acest caracter executoriu.

De aceea, toate actele de executare ar fi lovite de nulitate dacă s-a declarat apel, iar în calea de atac nu s-a pus problema tardivității^[2]; dar, dacă problema caracterului executoriu se pune atât în contestația la executare cât și din perspectiva declarării în termen a căii de atac, singura instanță îndreptățită să tranșeze această problemă este instanța de control judiciar investită cu apelul împotriva pretinsului titlu executoriu și, în funcție de dezlegarea dată problemei tardivității, chestiunea caracterului suspensiv de executare se tranșează de drept^[3].

Deși se arată – în reluarea conținutului art. 284 alin. (5) din vechiul cod – că executarea se suspendă dacă apelul a fost exercitat în termen, se omite o observație esențială, aceea că efectul suspensiv al cererii de apel se produce în limitele efectului devolutiv a ceea ce s-a atacat conform art. 477 alin. (1).

Apelarea parțială a hotărârii primei instanțe – cu privire la anumite dezlegări ale primei instanțe – face ca celelalte statuări ale instanței, care nu sunt legate de limitele expres stabilite în apel, nici implicit, nici datorită legăturii de accesorialitate cu partea din hotărârea apelată, să intre în autoritate de lucru judecat și să poată fi puse în executare de la expirarea termenului de apel.

De aceea, se poate concluziona că efectul suspensiv de executare al termenului de apel poate fi diferit de efectul suspensiv al cererii de apel: cât timp nu s-a împlinit termenul de apel, este interzisă punerea în executare a tuturor dispozițiilor din hotărârea primei instanțe; prin declararea căii de atac se împiedică realizarea numai a drepturilor și a obligațiilor care fac obiectul controlului judiciar.

Astfel, termenul de apel are un efect suspensiv general care nu se epuizează decât la împlinirea lui, iar nu la momentul declarării apelului; aceasta, pentru că, în tot cursul termenului de apel, apelantul poate modifica obiectul cererii sale: poate critica hotărârea primei instanțe în tot sau în parte; poate adăuga sau exclude anumite încheieri ce nu pot fi apelate decât odată cu fondul; prin depunerea motivelor de apel, cererea inițial declarativă – ce are, inițial și provizoriu, efectul devoluării întregii cauze –, se poate restrânge și se poate transforma într-un apel parțial.

^[1] I. LEȘ, *ibidem*.

^[2] Jud. Craiova, s. civ., sent. civ. nr. 9898/15.07.2015, www.rolii.ro; în cauză, termenul de apel expiră la data de 30.12.2014, când reclamanta creditoare a și obținut – în lipsa înregistrării pe rolul judecătoriei a unui apel declarat de către debitoare – o copie a hotărârii pronunțate în cauză, cu mențiunea „*rămasă definitivă prin neapelare*”; în realitate însă, debitoarea a declarat un apel în cauză, la data de 29.12.2014, însă acesta, fiind transmis către instanță prin intermediul Poștei Române, nu a fost înregistrat pe rolul instanței decât la data de 12.01.2015 (intervenind vacanța ocazionată de sărbătorile de iarnă), după ce intimata declanșase executarea silită. Pentru anularea actelor de executare doar s-a constatat că a fost exercitată calea ordinară de atac a apelului și că intimatul nu a susținut că apelul a fost formulat peste termen.

^[3] Dacă instanța de apel a reținut exercitarea căii de atac în termen, instanța investită cu contestația la executare nu mai trebuie să aștepte soluționarea apelului, întreaga executare silită fiind nulă (chiar și în cazul menținerii sentinței atacate) pentru încălcarea prevederilor art. 632 și art. 634, fiind pusă în executare silită o hotărâre judecătorească ce nu avea caracterul de titlu executoriu.

De aceea, nu este riguros exactă afirmația că cererea de apel preia efectul suspensiv al termenului de apel^[1] pentru că fiecare dintre cele două cauze de suspendare a executării silite are o existență proprie, efectul termenului de apel epuizându-se la împlinirea acestuia și, abia atunci, efectul suspensiv al cererii de apel – care, până la acel moment, era temporar – devine unul concret, eficace, dar cu un cuprins ce poate diferi de cel al termenului de apel (întotdeauna general^[2] și invariabil^[3], indiferent de conținutul cererii de apel)^[4].

Deși distincția este mai mult teoretică, în funcție de aceasta se poate stabili, spre exemplu, limita răspunderii pentru exercitarea abuzivă a căii de atac atunci când se pune problema despăgubirii intimatului: pentru efectul suspensiv de executare al termenului de apel nu poate fi reținută vreo culpă a apelantului, pe când pentru efectul suspensiv al cererii de apel se poate pune în discuție incidența art. 1349 C. civ., dar numai pentru prejudiciul născut după expirarea termenului de apel, indiferent de data declarării apelului.

Pe lângă această precizare legată de modul de dispunere a textelor, se mai impune o remarcă legată de semnificația sintagmei „suspendă executarea”. Pentru că art. 468 alin. (5) nu se referă la acele hotărâri ce pot fi puse în executare de la momentul pronunțării^[5], înseamnă că executarea silită nici măcar nu a început, textul instituind în realitate un impediment la declanșarea executării silite^[6].

[1] V.M. CIOBANU, *op. cit.*, 1997, vol. II, p. 350 și doctrina care a preluat această afirmație, I. DELEANU, *Tratat 2013*, vol. II, p. 202; I. LEȘ, *op. cit.*, p. 629.

[2] Efectul suspensiv este primul dintre efectele apelului, întrucât chiar și dacă apelul nu s-ar exercita, însăși virtualitatea lui, prin stabilirea legală a unui termen de apel, împiedică executarea hotărârii fie și numai pe durata acestui termen – I. DELEANU, *Considerații cu privire la apel în ambianța proiectului Codului de procedură civilă*, p. 30; apreciem că, fiind o cauză generală de amânare a posibilității de a pune în executare dispozițiile primei instanțe, care se produce indiferent de întrebuintarea sau nu, în concret, a căii ordinare de atac, efectul suspensiv al termenului de apel nu poate fi niciodată unul dintre efectele apelului.

[3] Se arată (I. DELEANU, *ibidem*, nota 75) că efectul suspensiv de executare (al termenului de apel – *n.n.*) se produce indiferent de faptul că apelul ar putea fi considerat tardiv, nul sau inadmisibil, astfel de împrejurări urmând a fi stabilite abia prin judecarea apelului, nu *a priori*, la momentul exercitării lui.

[4] Pentru aceleași considerente, nu este exactă nici afirmația că cererea de apel „prelungeste durata de suspendare a executării” (L.-N. PÎRVU, *op. cit.*, p. 139), dacă aceasta se referă la prorogarea efectelor pe care termenul de apel le avea: efectul suspensiv al termenului de apel are o desfășurare autonomă, fără a fi supus unei evoluții/transformări datorită formulării căii de atac, finalizându-se, invariabil, la momentul împlinirii termenului, moment care coincide cu nașterea efectului suspensiv al cererii de apel.

[5] Deși executarea provizorie de drept ar trebui să însemne că, imediat după pronunțare, creditorul poate purcede la declanșarea urmăririi silite, cerințele declanșării procedurii executării silite care prevăd condiția existenței unei copii legalizate a hotărârii care se vrea realizată cu sprijinul executorului judecătoresc (art. 664) face ca urmărirea să poată fi cerută numai după redactarea hotărârii conform art. 425 și art. 426, astfel încât acest caracter executoriu de drept al hotărârii judecătorești se naște abia atunci când se naște și hotărârea, adică după semnarea acesteia de toți membrii completului de judecată și de către grefier.

[6] S. SPINEI, *Reglementarea căilor de atac în dreptul procesual civil, drept român și drept comparat*, Ed. Universul Juridic, București, 2013, p. 66. În plus (la nota de subsol 5), autorul are și o explicație convingătoare a terminologiei folosite (în cod încă din anul 1865), împrumutată din legislația franceză, unde însă verbul „suspendre” are înțelesul de a

Cu privire la caracterul suspensiv de executare al cererii de apel, după cum s-a observat^[1], pentru a-și produce efectul suspensiv, singura condiționare a exercițiului dreptului de apel este formularea cererii în termen; fiind îndeplinită această exigență, efectul suspensiv se va produce la împlinirea termenului de apel indiferent de conținutul cererii de apel și oricare ar fi deficiențele acesteia ce ar atrage nevalabilitatea cererii (indiferent cât de evidentă este această neregularitate)^[2].

Întreaga doctrină a comentat – exprimând rezerve mai mult sau mai puțin limitate – pe marginea unei opinii doctrinare mai vechi conform cu care efectul suspensiv se produce numai dacă „apelul a fost regulat făcut, cu alte cuvinte dacă a fost introdus în termenul prescris de lege, să nu fi fost viciat de vreo nulitate, să nu fi fost prematur sau să nu fi fost introdus contra unei sentințe date în ultimă instanță etc.”^[3].

A rămas izolată opinia^[4] care susținea cerința regularității introducerii apelului (adică să nu fie inform sau inadmisibil), doctrina aderând la concepția^[5] conform cu care viciile procedurale pot fi constatate numai de instanța de apel, nimeni – și cu atât mai puțin funcționarul care emite copia legalizată conform art. 161 alin. (3) din R.O.I.^[6] pe care apare mențiunea „definitivă” ori judecătorul care încuviințează executarea silită conform art. 666 – neputând constata neregularitatea apelului.

De aceea, indiferent care sunt deficiențele cererii de apel^[7] (lipsa timbrajului, lipsa semnăturii, depunerea direct la instanța de control judiciar, inadmisibilitatea căii de atac^[8] etc.) aceasta va produce efectul suspensiv, chiar dacă calea de atac are caracter formal, scopul fiind numai întârzierea executării silite.

interzice momentan un act, iar pentru suspendarea executării silite deja începute se folosește termenul „*sursis*”.

^[1] I. LEȘ, *op. cit.*, 2005, p. 572; *idem*, *op. cit.*, 2013, p. 629; P. PIPEREA în GH. PIPEREA ș.a., *op. cit.*, p. 482; G.C. FRENȚIU, D.L. BĂLDEAN, *op. cit.*, p. 703.

^[2] În doctrina franceză (S. GUINCHARD, *op. cit.*, p. 1173) se arată că, în condițiile în care nici executorul judecătoresc, nici greșierul, nimeni altcineva decât judecătorul care are competența de a aprecia asupra validității căii de atac, un apel, chiar și tardiv, suspendă executarea până la momentul în care acesta va fi respins.

^[3] V.G. CĂDERE, *Tratat de procedură civilă*, ed. a II-a, Tipografiile Române Unite S.A., București, 1935, p. 386, *apud* I. LEȘ, *op. cit.*, p. 572.

^[4] I. DELEANU, *Tratat 2013*, vol. II, p. 202; autorul își menține o opinie mai veche (a se vedea, *op. cit.*, 2007, p. 169), deși recunoaște – nota de subsol 5 – că instanța de apel este cea care va trebui să constate, în urma dezbaterilor contradictorii, situația de neregularitate a apelului, chiar dacă aceasta era vădită.

^[5] V.M. CIOBANU, *op. cit.*, 1997, vol. II, p. 350, nota 105, unde se repudiază și distincția dintre nevalabilitatea vădită și una care ar implica soluționarea unei chestiuni litigioase (respectarea termenului, existența caracterului timbrabil etc.).

^[6] La eliberarea copiilor de pe hotărâri cu mențiunea că sunt definitive sau irevocabile se arată modul în care acestea au rămas definitive sau irevocabile, precum și data rămânerii definitive sau irevocabile. În acest scop, greșierul care eliberează copia solicită, dacă este necesar, primei instanțe, informații referitoare la evidența căilor de atac.

^[7] Se impune o precizare referitoare la nulitate pentru lipsa indicării apelantului și lipsa cererii de apel când, în realitate, nici nu există un apel, situație care poate fi constatată de oricine.

^[8] Deși distincția ar putea introduce un concept discutabil, contrar caracterului voit foarte categoric al concluziei enunțate, în cazul inadmisibilităților evidente (spre exemplu, când aceeași parte formulează un nou apel contra sentinței după ce primul său apel a fost soluționat ori un apel împotriva deciziei pronunțate în apel) efectul suspensiv nu se (mai)

Cu toate acestea, când lipsa de efecte este urmarea renunțării la calea de atac în fața primei instanțe după declararea căii de atac – art. 404 alin. (2) –, nu mai este necesară pronunțarea de către instanța superioară a unei hotărâri prin care se ia act de această renunțare^[1], ci doar se întocmește un proces-verbal semnat de președintele instanței sau de persoana desemnată de acesta, fără ca dosarul să mai fie înaintat instanței de control judiciar^[2]; acest text cunoaște o aplicare restrânsă, probabil din cauza inerției existente conform vechilor prevederi, funcționarii ținând să sesizeze instanța superioară cu calea de atac la care partea renunțase încă din fața primei instanțe^[3].

Pentru aceste situații care par a încuraja reaua-credință^[4], intimatul va avea dreptul nu doar la cheltuielile de judecată aferente acestei etape procesuale, ci și la despăgubiri pentru exercitarea abuzivă a dreptului de apel care, ca orice drept, este susceptibil de exercitare cu scopul de a vătăma adversarul (art. 15 C. civ.)^[5], iar aceasta poate da naștere la despăgubiri^[6].

produce pentru că, devenind definitivă conform art. 634 pct. 4 (iar nu prin eventuala incidență a art. 634 pct. 3 – situația premisă a analizei), amânarea punerii în executare a drepturilor câștigate de calea judecătii a fost efectiv realizată pentru partea care a uzat de primul apel, astfel că reiterarea căii de atac nu va avea drept consecință și reparația efectului suspensiv.

^[1] Art. 472 vorbește despre „retragerea apelului”, sintagmă utilizată de instanțe atunci când soluționează cererile de renunțare la apel (C.A. București, s. a IV-a civ., dec. civ. nr. 170/A/15.04.2014, www.rolii.ro), cu motivarea că, dacă partea care a promovat o cale de atac, înțelege să declare în fața instanței de control judiciar, după ce dosarul a fost înaintat acesteia, că înțelege să renunțe la judecarea căii de atac declarate, aceasta valorează o achiesare la hotărârea atacată, ulterior pronunțării acesteia și, în această situație, singura posibilitate a părții, ca urmare a manifestării de voință exprimate, este retragerea căii de atac declarate. În aceleași circumstanțe, C.A. Ploiești, s. I civ., dec. nr. 651/11.06.2014, www.rolii.ro, a luat act de „achiesarea la hotărâre, prin renunțarea apelantei”.

^[2] C.A. București, s. a IV-a civ., dec. civ. nr. 615/A/11.12.2015, www.rolii.ro, care a arătat că, fiind învestită cu soluționarea apelului declarat de partea adversă, cade în sarcina instanței de apel să se pronunțe asupra manifestării de voință a apelantei-pârâte de a renunța la apel, chiar dacă aceasta a dat o declarație în fața președintelui Secției a IV-a civile a Tribunalului București încă din data de 02.09.2015.

^[3] C.A. București, s. a VI-a civ., dec. civ. nr. 767/9.10.2014, www.rolii.ro, care a luat act de renunțarea comunicată tribunalului încă dinaintea epuizării termenului pentru motivarea apelului.

^[4] I. LEȘ, *op. cit.*, 2005, p. 572.

^[5] În sens contrar, I. LEȘ, *ibidem*. Caracterul abuziv al exercitării dreptului de apel este prevăzut expres în alte legislații: art. 365 din Noul Cod de procedură civilă Quebec prevede că *la cour d'appel peut, même d'office, rejeter l'appel dans les cas suivants: il n'existe pas de droit d'appel, il y a déchéance de ce droit, l'appel a un caractère abusif ou il est irrégulièrement formé*. Practica (Trib. Neamț, s. I civ., dec. civ. nr. 295/AC/24.09.2014, www.rolii.ro) a sancționat fără rezerve atitudinile abuzive ale unor părți în folosirea căilor de atac (declararea unui apel la 10 ani de la comunicarea hotărârii autorului apelanților și la 7 ani după moartea acestuia, în opinia instanței, comportamentul apelanților fiind caracterizat prin evidentă rea-credință, motivată prin negarea oricărei implicări a autorului lor în promovarea/declanșarea litigiului, în fața instanței de fond și fundamentat pe argumente care nu au niciun suport legal, generat evident cu intenția de a crea o stare de insecuritate juridică pentru celelalte părți).

^[6] În Noul Cod de procedură civilă francez există o prevedere (art. 559) care permite o dublă sancționare a abuzului de drept sub forma exercitării apelului – *en cas d'appel*

Cu privire la caracterul suspensiv, art. 468 alin. (5) prevede că acesta se produce „cu excepția cazurilor prevăzute de lege”, sintagmă care se referă, în mod evident, la cazurile de executare provizorie de drept (art. 448) sau judecătorească (art. 449), în aceste cazuri determinate de legiuitor ori stabilite de primul judecător, exercitarea căii ordinare de atac neavând efect suspensiv. Pentru împiedicarea executării provizorii, apelantul poate formula – în cadrul cererii de apel sau distinct de aceasta, în tot cursul judecății căii de atac – o solicitare de suspendare a cărei soluționare se poate face numai de instanța de apel, în schimbul unei cauțiuni obligatorii stabilite conform art. 719 alin. (2) și (3).

Deși calea prevăzută de art. 450 a fost utilizată în practică^[1] în special atunci când s-a pornit executarea silită după aparenta îndeplinire a termenul de apel, iar calea de atac s-a declarat ulterior (în aceasta invocându-se nelegala citare la prima instanță și comunicarea sentinței primei instanțe), când în cauză este în discuție tardivitatea apelului, iar instanța o respinge, efectul suspensiv se produce de drept fără a mai fi necesară intervenția instanței de control judiciar, cu atât mai mult cu cât, nefiind vorba despre o executare provizorie, suspendarea se poate dispune numai în condițiile art. 719, după formularea unei contestații la executare.

§3. Efectul suspensiv în cazul repunerii în termenul de apel

Apreciem că efectul suspendării se produce și atunci când partea declară apel după împlinirea termenului legal, dar instanța o repune în termenul de apel^[2].

Astfel, repunerea în termen este mijlocul procedural prin care partea interesată poate solicita instanței înlăturarea decăderii, dacă dovedește că a fost împiedicată

principal dilatoire ou abusif, l'appelant peut être condamné à une amende civile d'un maximum de 3.000 euros, sans préjudice des dommages-intérêts qui lui seraient réclamés; aceleași cod prevede la art. 560 posibilitatea obligării la despăgubiri și a apelantului care a câștigat – le juge d'appel peut condamner à des dommages-intérêts celui qui forme un appel principal après s'être abstenu, sans motif légitime, de comparaître en première instance.

Jurisprudența franceză a apreciat că din atitudinea apelanților care nu și-au motivat apelul reiese că, în mod voluntar, aceștia nu l-au susținut, iar acesta reprezintă un comportament dilatoriu și abuziv de natură să îndreptățească acordarea unor daune intimaților de 1.000 de euro (Cour d'Appel de Nancy, Chambre civile 3, audience publique du vendredi 6 janvier 2006, www.legifrance.gouv.fr); de asemenea, s-a arătat că instanța nu poate aprecia că apelul a fost exercitat abuziv doar pentru faptul că aspectele criticate de apelant au fost perfect și just motivate de primul judecător – Arrêt de la 2ème Chambre civile de la Cour de Cassation du 10 février 2011 n° 10-11.774 P+B, <https://www.courdecassation.fr>.

^[1] Trib. Constanța, s. I civ., înch. din 02.10.2015, www.rolii.ro; instanța a evitat în mod corect să se pronunțe în această procedură asupra principalului motiv de apel reieșind din nelegala citare a pârâtului în tot cursul primei instanțe; trebuie subliniat că suspendarea acordată „până la soluționarea apelului declarat împotriva sentinței civile” nu a fost întemeiată de instanță, în drept, pe dispozițiile art. 450, ci doar pe existența unei aparențe a dreptului în favoarea apelantului.

^[2] Instituția repunerii în termen este admisibilă pentru toate situațiile în care, în cadrul apelului există termene pentru îndeplinirea unor acte de procedură: declararea apelului, motivarea apelului, dovedirea timbrajului, formularea întâmpinării, formularea răspunsului la întâmpinare, declararea apelului incident sau a apelului provocat etc.